

1225.

6

756.

Lutterusse

1225
6.

Katekismus

Õppetus.

Seäl sees on ülespandud :

- 1) Meie Kristiusso Õppetusse wiis Peatükki.
- 2) Hommiko = ning Õhto = Palwed, ja Palwed enne ning pärast Sõma = aega.
- 3) Õppetus meewallast pattud andeks anda ja kinnitada.
- 4) Õnisa Lutterusse küssimisse ja kostmisse sannad.
- 5) Koddo = Õppetus.

(Abgedruckt aus „N D ning Luggemisse ramat Lastele S. 20-46 und „Käsi = Ramatole ic. 1851“ S. 101-141.)

Tartus 1852

trükitud Schönmanni lesje ja C. Mattieseni kirjadega,
ja seälsammas ka müakse.

Der Druck dieses Sonderdrucks ist unter der Bedingung gestattet, daß nach Vollendung desselben die verschriftmäßige Anzahl von Exemplaren der abgetheilten Censur in Dorpat vorgestellt werde.

Dorpat, den 20. Februar 1852.

Abgetheilter Censor in Dorpat,
Collegien-Rath J. de la Croix.

Meie Nistiusso Öppetusse wiis Peatükki.

Es simenne Peatük.

Jummala künneest Käsust.

Es simenne Käst.

Minna ollen se Jssand sinno Jummal.
Sul ei pea mitte teisi Jummalaide
ollema minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle teige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummala omma
Jssanda nimme ilma asjata suhho wõt-
ma; sest Jssand ei jätta tedda nuhtle-
matta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei wannu,
ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda
teige hädda sees appi hüame, pallume, kidade ja
tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jummalat sanna ei põlga; waid et meie sedda pühhaks peame, heal mehel tuleme ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno käsfi hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja isändid ei põlga egga wihhast; waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna tuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Viies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo egga turja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme keige ihho hädda sees.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarifuma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kasfinaste ja puhtaste ellame kõnnette ja teg-

gude sees, ja et iggaks peab omma abbieläsa armastama ja auustama.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wotta, egga kawala kauba, egga pettise töga ennest pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte lülekohhut tunnistama omma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawalaste ei waleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga turje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heats käname.

Ühheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse kodda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawalussega ei püa, egga õigusse nimel ennest pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Rümmes Käst.

Sinna ei pea mitte himmustama
omma liggimesse naest, sullast, ümmar-
dajat, weiksid, egga muud, mis temma
päralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie omma liggimesse naest, perret egga weiksid
ärä ei awwatelle, egga wäggise ei wötta; waid et
meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja
tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal keikist neist-
sinnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-
sand, sinno Jummal, ollen üks wägga
wihhane Jummal, kes wannematte pat-
tud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja
neljandamast põlwest sadik, kes mind
wihkawad. Agga neile, kes mind ar-
mastawad, ja minno käskud peawad, teen
minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nuhhelda keiki, kes need-
natsed käskud ülleastwad; sepärrast peame meie tem-
ma wihha kartma, ja mitte nendefinnaste käskude
wasto teggema; agga temma tootab armo ja keik
head keikile, kes need käskud peawad; sepärrast
peame meie tedda ka armastama, temma peäle loot-
ma, ja hea melega temma käsko möda teggema.

Teine Peatük.

Pühhaht Kristinusust.

Esimesse Öppetus:

Jomissest.

Minna ussun Jummal se Isä,
keigewäggewama taewa ja Ma Loja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad
on lonud, mulle ihho ja hinge, silmad, kõrwad, ja
keik liikmed, moistust ja keik meled on annud, ja weel
hoiab; ning peälegi rided, kingad, sömisse ja jomisse,
kõdda ja maia, naese ja lapse, põllo, weiksid, ja keik
wilja, keik ihho ja ello tarwidust ja toidust rohkest
ja iggapäaw ka annab, ja keige hädda ja kurja eest
hoiab ja kaitseb; ja sedda keik teeb temma isalikkust
jummalikkust armust ja heldussust, ja ei mitte sepär-
rast, et minna sedda wäärt eht teninud ollen; se eest
on minno kohhus tedda kita, tännada, tenida, ja
temma fanna kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Öppetus:

Ärralunnastamisest.

Minna ussun Jeesusse Kristusse
Jummal aino Poia meie Isanda sisse,
kes on sadud pühhaht Waimust, ilmale
todud neitsist Mariast, kannatanud Pont-
siusse Pilatusse al, risti lödud, surnud
ja mahhamaetud, alla läinud pörgohauda,

kolmandamal päwal jälle üllestõusnud
surnust, üleslõinud taewa, istub Jum-
mala omma keigewäggewama Jsa par-
remal kael, seält temma tulleb kõhbut
moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et Jeesus Kristus tõsine Jum-
mal, kes omma Jsa iggawest sündinud, ning ka
tõsine inimenne, kes neitsist Mariast ilmale todud,
minuo Jsaand on, kes mind ärratadunud ja hut-
kamoistetud inimest on pääsinud ja lunnastanud
keigest pattust, surmast, ja kurrati wäest, ei mitte
kulla egga hõbbedaga, waid omma pühha kalli wer-
rega, ja omma ilmasüta kannatamisest ja surmaga;
sepärrast et minna temma omma piddin ollema, tem-
ma rikis temma al ellama, ja tedda tenima iggawes-
ses õigusses, waggadusses ja õnnistusses, nenda kui
temma on üllestõusnud surnust, ellab ja wallitseb ig-
gaweste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus:

Pühhitsemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse,
üht pühha ristikoggodust, pühha de ossa-
samist, pattude andeksandmist, lihha ül-
lestõusmist ja iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna omma melest ja wäest
mitte ei woi Jeesuse Kristuse omma Jsaanda sisse
uskuda, egga temma jure sada; waid pühha Waim

on mind Ewangeliummi läbbi kutsunud, omma an-
netega walgustanud, ja õige usso sees pühhitsetud
ja hoidnud; nenda kui temma keige pühha ristikog-
godusse Ma peäl kutsub, koggub, walgustab, püh-
hitseb, ja Jeesuse Kristuse jures õige ja aino usso
sees hoiab; sesamma ristikoggodusses temma min-
nule ja keikile usklikkudele iggapääw keit pattud roh-
keste andeks annab, ja wiimisel päwal mind ja keit
surnud ülesärratab, ja minnule keige usklikkudega
Kristuse sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühha Jsa meie Palwest.

Jsa meie, kes sa olled taewas, püh-
hitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile
sinno riik, sinno tahtminne sündko kui
taewas, nenda ka Ma peäl meie iggapä-
wast leiba anna meile tännapäaw, ja
anna meile andeks meie wõllad, kui meie
andeks anname omma wõlglastele, ning
ärra sada meid mitte kiufatusse sisse,
waid päästa meid ärra sest kurjast; sest
sinno pärralt on se riik, ning se wäggi,
ning se au iggawest, Amen.

Esimesesed Palwe sannad:

Jsa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armoliikkult kut-
suda, et meie peame uftma, tedda meie õige Jsa ja

meid temma õiged lapsed ollewad, et meie julgeste
ja kindla lotussega tedda peame palluma, nenda kui
armsad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimesenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Summala nimmi on kül isseenneses pühha;
agga meie pallume sessinnatses palwes, et se ka meie
jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Summala sanna selgeste ja puhtaste õppe-
tase, ning meie ka pühhaste kui Summala lapsed
sedda möda ellame; sedda aita meid, armas taewane
Issa! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui
Summala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie
seas Summala nimme; se eest hoia meid, armas tae-
wane Issa!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Summala riik tulles kül ilma meie palweta is-
seennesest; agga meie pallume sessinnatses palwes,
et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui taewane Issa omma pühha Waimo meile
annab, et meie temma sanna temma pühha armo
lääbi ussume, ja Summala mele pärrast ellame siin
aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Summala hea armolinne tahtminne sünnib kül
ilma meie palweta; agga meie pallume sessinnatses
palwes, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Summal keit kurja nou ja tahtmist rikkub,
ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Summala nim-
me pühhiteda, egga temma riki meie jure tulla, kui
on kurrati, mailma ja meie lihha tahtminne; waid
kiinitab ja hoiab meid kindlaste ommas sannas ning
uskus meie otsani, se on temma armolinne ja hea
tahtminne.

Nelijas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tännapädw.

Mis se on?

Summal annab iggapäwase leiwa kül ilma
meie palweta keitile kurja innimestele; agga meie
pallume sessinnatses palwes, et temma meile annaks
sedda moista, ja tännoga wastowõtta meie iggapä-
wase leiwa.

Mis on iggapäwane leib?

Keit, mis meie ihho toidussets ja üllespidda-
missets tarwis lähhab: söminne, jominne, rided,
kingad, kodda, maia, põld, weiksed, rahha, warra,
wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre, wag-
gad ja truid üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rahho,

terwis, aus ello, head söbrad, truid naabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõttad, kui meie andeks anname omma wõlglastele.

Mis se on?

Meie pallume sessinnatses palwes, et taewane Jäsa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meie sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, egga polle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meile sedda keit armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto ekfiwad.

Kues Palwe.

Ning ärra sada meid mitte kiusa tusse sisse.

Mis se on?

Summal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sessinnatses palwes, et Summal meid tahhaks hoida ja üllespiddada, et kurrat, mailm ja meie lihha meid ei petta, egga sada ebbausso, kaksipiddimõtle misse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselft ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurrast.

Mis se on?

Meie pallume sessinnatses palwes kui ühhet hobit, et taewane Jäsa meid tahhaks peästa keigesugusest ihho- ja hinge-, warrandusse- ja aukahust, ja wimats, kui meie surma tunnike tulleb, önsa otša meile anda, ja armoga sessinnatsest hädda orrust enese jure taewa wõtta.

Wiimse palwe sannad:

Sest sinno pärrast on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et taewane Jäsa meie palwed heldeste on wastowõtnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käslnud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühast Ristmisest.

Mis on ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid nisuggune wessi, mis Summala käsus on seätud, ja Summala sannaga ühtepandud.

Mis Summala sanna se on?

Kui meie Jäsand Jesus Kristus ütleb Matteusse ramato wiimises peatükis:

(28, 19.) Minge ja õppetage keif rahwast, ja ristige neid Jummalas se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmes.

Mis annab ehk sadab ristiminne?

Temma sadab pattude andeksandmist, peastab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawest õnnistust teikile, kes sedda usuwad, mis Jummalas sanna ja tootused kulutawad.

Mis saggused on need Jummalas sanna ja tootused?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Markusse ramato wiimses peatükis: (16, 16.) Kes ussub, ja kedda ristitakse, se peab õnsaks sama, agga kes ei ussu, tedda peab hukka moistetama.

Kuida wiib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te kedda tõeste mitte, waid Jummalas sanna, mis weega ja wee jures on, ja ust, mis seddasamma Jummalas sanna wee sees ussub; sest ilma Jummalas sanna on wessi paljas wessi, ja ei mitte ristiminne; agga Jummalas sanna on ta üks ristiminne, se on üks ello wessi täis armo, ja uesündimisse pesseminne pühha Waimo läbbi, kuida pühha Paulus ütleb Titusse ramato kolmandamas peatükis:

Jummal on meid õnsaks teinud uesündimisse pessemisse ja pühha Waimo uendamiselle läbbi, kedda temma on wäljawallanud meie peäle rohkestes Jesusse Kristusse meie Õnnisteggia läbbi, et

meie temma armo läbbi õigeks tehtud, iggawesse ello pärriaks piddime sama lo-
tusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristiminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse ja pattustöödmisse läbbi meie sees ärraupputud sama ja surema, keige patto ja kurja himmudega, ja iggapäw jälle ettetullema ja üllestouzma se uus inimenne, kes õigusse ja puhhastusse Jummalas ees peab iggaweste ellama.

Kus se on kirjutud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma rahwale kirjutud, kuendamas peatükis: Meie olleme Kristussega mahhamaetud ristimisse läbbi surma sisse, et, otsego Kristus on ülleärratud surnust Issa au läbbi, meie ka nenda peame udes ellus kaima.

Wies Peatük.

Pühhas Altari Saakramentist.

Mis on Altari Saakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kristusse tõssine ihho ja werri, leiwa ja wina al meile ristirahwale süa ja jua, Kristussest ennest seatud.

Kus se on kirjutud?

Nenda kirjutawad need pühhad Ewangelistid: Mattens, Martus, Lukas ja pühha Paulus:

Meie Issand Jesus Kristus sel ösel, mil tedda ärraanti, wöttis leiba, tannas, murdis ja andis omma Jüngrittele ja ütles: wõtke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mällestusseks.

Selsammal kombel wöttis temma ka karrika pärrast õhto sömaaega, tannas ja andis omma Jüngrittele ja ütles: wõtke, joge keik seält seest, sefynnane karrikas on se uus seadus minno werres, mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeksandmisseks; sedda tehke, ni mittokord, kui teie seist jote, minno mällestusseks.

Mis kasso on meil sefuggustet sömisest ja jomisest?

Sedda näitwad meile needfynnatsed Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisseks; se on, et meile saakramenti sees pattude andeksandmist, ello ja önnistust nende sannade läbbi antakse; seist kus pattude andeksandminne on, seäl on ka ello ja önnistus.

Kuida woib ihholik söminne ja jominne nifuggused sured asjad tehha?

Söminne ja jominne ei te sedda tweste mitte, waid need Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisseks; need sannad on ihholikko sömise ja jomise jures kui üllem assi saakramentis, ja kes needfammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeksandminne.

Kes wöttab auste sefynnatsse saakramenti wasto?

Paaßima ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombes; agga se on öiete ja hästi walmistud, kellel usk on nendefynnatsed Kristusse sannade peäle: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisseks; agga kes neidfynnatsid sanno ei ussu, ehk kassipiddi mötleb, se ey olle mitte wäärt, egga hästi walmistud, seist se sanna: teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

Hommi ko Palwe.

Önnistago mind Summal Issa, Poeg, ja pühha Waim, Amen.

Minna tannan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal ösel olled armolikult hoidnud ja kaitnud keige ihho ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajätta; ning anna mulle andeks keik minna pattud ja efitussed, misga minna sind ollen wihaßtamud; kaitse ja hoia mind sefynnatsel päwal armolikult keige patto, turja ja kahjo eest, et keik minno mötte, sanna, teggo ja ello woiks sinno mele pärrast olla. Seist minna annan omma ihho ja hinge, meie üllema wallitseja ja keik mind üllemad, meie wannemad, suggulased,

waenlased, keit ristirahwast, ja keit, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei fa. Amen.

Palwed enne Sõmaaga.

Keitide silmad lootwad, Issand, sinno peäle, ning sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ja rohked käed, ja täidad keit, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale, Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled, n. t. s.

Teine:

Issand Jummal, taewane Issa, õnnista meid ja needsiinnatsed sinno ainnid, mis meie sinno rohkest armust wasto wõttame Jeesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb: Innimenne ei ella mitte üks-päinisi leiwast, waid iggaühhest saannast, mis Jum-mala suust läbbi käib, Amen.

Palwed pärast Sõmaaga.

Tännage Issandat, sest temma on hea, ning temma heldus kestab iggaweste, kes teige lihale roga annab, neile waestele nende sõmist annab, neile norile kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Temmal ep olle rõmo hobbose wäest, egga me-lehead ühhegi luist; Issandal on melehea neist, kes tedda kartwad ning temma armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled, n. t. s.

Teine:

Meie tänname sind, Issand Jummal taewane Issa, Jeesusse Kristusse meie Issanda läbbi, teige sinno ande ning heateggemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Teine:

Jummal olgo kidetud ja tännatud sõmisse ja jomisse ning temma kallil sanna eest; temma andko meile eddespiddi meie iggapäwast leiba, ja õnnistago meid ka hinge polest Jeesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo kidetud nüüd ja iggaweste, Amen.

Shto Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg ja pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jeesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind tännasel päwal olled armolikkult hoidnud ja kaitsnud teige ihho ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajätta, ning anna mulle andeks keit minno pattud ja eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; kaitse ja hoia mind selsinnatsel õsel armolikkult teige patto, kurja ja kahjo eest, et

teit minno mõtte, sanna, teggo ja ello. woits sinno meile pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ja hinge, meie üllema wallitseja ja teit muud üllema, meie wannemad, suggulased, waenlased, teit ristirahwast, ja teit, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

Õppetus melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeksandmisse ja kinnitamisse melewald?

Pattude andeksandmisse ja kinnitamisse melewald on se woimus, mis meie Issand Jesus Kristus Ma peäl armoõppetusse kulutamisse on seadnud, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda, ja neile, kes pattust ei pöra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21—23. Nenda kui Issa mind on läkitanud, nenda läkitan minna teid ka. Wõtte pühha Waimo; kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sabab se melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need an-

deks antud; se on, et pattud andeks antakse usklikkudele Jesusse Kristusse nimmet, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woib innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda isienne: sest eht omma wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse kässo peäle, nenda kui need sannad tunnistawad: Wõtte pühha Waimo; kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Sest otsego Innimesse Poial Ma peäl melewalda on, pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliiummi eht armoõppetusse kulutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkitanud, nenda läkitan minna teid ka. Joann. 20, 21. ja Luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Neile, kes omma patto hädda tõeste tundwad, kahhesewad, allandlikko ja usklikko süddamega ülls-tunnistawad, ja Jesusse Kristusse pärrast armo ja rõmustamist ihhaldawad; sest nenda ütleb Issand Jesus jelle alwatud wasto: Olla rahhul, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud; (Matt. 9, 2.) ja patto kahhesewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 7, 48. ja 8, 48.

Kellele peab pattud kinnitama?

Keifile, kes pattust ei pöra, egga ussu mitte,

waid kes melega patto sisse jäwad ellama ja keif head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Issand Jesus Kristus õppetab, Matt. 18, 15. Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes üksipäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna käsufis sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wõtta weel üks eht kaks ennefega, et keif asfi kahhe ellik kolme tunnistaja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna kogodussele teada; agga kui temma koggodussti ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner.

Misfuggused pattud peab ülestunnistama?

Jummala ees peab innimenne ennast keifipiddi pattufeks lunnistama, ka nende pattude polest, misga temma teadmatta eksinud, nenda kui meie Issa meie palwes teme; agga õpetaja ees tullewad need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja ommas südames tunneme.

Misfuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello ja kombes läbbikatsuma Jummal künne kässo järrele, olgo sa isä eht emma, poeg eht tüttar, isand eht emmand, perre-mees eht perrenaene, sullane eht inimardaja; kas sa olled olnud sannakuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna eht töga, kas sa olled warrastanud, hõletõ ja wihhane olnud, ebbauskto piddanud, roppus ellus ellanud ja walletanud, ja kahjo teinud.

Õnna Lutterusse küssimisse ja kost-misse sannad.

1. Kas sa ussub, et sa pattune olled?

Jah minna ussun; ma ollen pattune.

2. Kuft sa sedda tead?

Jummala kümnest käsust; neid ei olle minna mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetjed ommad pattud?

Jah minna kahhetjen, ja se teeb mulle wägga haiget, et minna Jummal wasto ollen eksinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummala wihha, aialikto surma, ja iggawest hukkatust.

5. Kas sa ussub õnsaks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Omna armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõsine Jummal ja tõsine innimenne.

8. Dns enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeksandmisjeks.

10. Dns Jēsa ka sinno eest surnud?

Ei olle, sest Jēsa on Jummal, ja pühha Waim ka; agga Poeg on tõsine Jummal ja tõsine inimenne, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühha armoõppetusest ja saakramenti. Sannadest, ja temma ihust ja werrest, mis mulle saakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Jēсанд Jesus Kristus sel ösel — ja need teisjed sannad.

13. Kas sinna siis usub, et saakramentis Kristusse tõsine ihho ja werri on?

Jah minna usun sedda.

14. Mikspärast usub sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtte, söge, se en minno ihho; joge keit seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wõttame?

Meie peame temma surma ja werre ärrawallamist fulutama ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mittokord, kui teie sedda tete, minno mällestusfeks.

16. Mikspärast peame meie temma surma mälletama ja sedda fulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus, tõsine Jummal ja inimenne, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid

rasteks arwame, ja ükspäinis Kristussest rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristust sinno pattude eest surema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Jēsa, minno, ja teiste pattuste wasto, nenda kui kirjutud on. Joan. 14, 31. Rom. 5, 6—8. Kalat. 2, 20. Ewes. 5, 2.

18. Mikspärast tahhad sinna Jummalat laua jure minna?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kuidas ööldud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab ristiniimest sundima saggedaste Altari saakramenti wõtma?

Jummalat polest peab tedda sundima Kristusse käft ja tootus, pärrast ka temma omma hädda, mis tedda waewab, mis pärrast nisuggune kästminne, kutsminne ja tootamine sünnib.

20. Mis peab inimenne teggema, kui temma nisuggust hädda ei tunne, egga iggasse se saakramenti järrele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma 1) omma süddant läbbifatub, weelaks temmal pattust lihha ja werd on, ja usub, mis pühha kirri fulutab. Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

2) Et temma tähhele pauneb, weelaks temma mailmast on, ning moistab, et temmal patto ja hädda ei pudu, nenda kui kirri ütleb: Joan. 15, 18—20; 16, 8—20. 1 Joan. 2, 15. 16; 5, 4. 5.

3) Siis leiab temma ka kurratit ennese ümbert, kes walle ja tapmisega ööd ja päwad seest ja wäl-

jaspidi tedda rahhule ei jätta, nenda kui kirri tunnistab: Joan. 8, 44. 1 Peetr. 5, 8.

Roddo Öppetus.

Eht monningad pühha kirja tunnistused keigesugguste inimeste maenitfusjeks ülespandud, kuida nemmad peawad omma ammeti ülespidama, ja mis nende kohhus on tehha.

Piiskopide eht üllewaatjatte ja Öppetajatte kohhus.

Roggodusse üllewaatja peab ollema laitmatta, ühhe naese mees, kassin, moislilik, puhtaste ehitud, woõraste wastowõtja, kes kõlbab õppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso pündja, waid kes järrele annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma maiarahwa ülle hästi watab, kes ommad lapsed peab sannatuulmiseses keige tössise wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maiarahwa ülle ei märka üllewaatja olla, kuida woib temma Jummalaga kogodusse eest hoolt kanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud. 1 Tim. 3, 2—6.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno õppetusse järrele, et ta woiks wäggew olla, ni hästi maenitfema terve õppetusse läbbi, kui ka neid, kes wastoräkiad on, nomima. Tit. 1, 7—9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte wasto.

Nenda on ka Issand seädnud neile, kes armoõppetust fulutawad, et nemmad armoõppetussest peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda õppetakse sannaga, se jaggago teit head

sellele, kes tedda õppetab. Arge effige mitte, Jummal ei anna ennast mitte pillada. Galat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi ülespidawad, peab kahewõrra auustusse wäärt petama, keigeennamiste neid, kes wõd tewad sannas ja õpetuskes. Sest kirri ütleb: Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmasti tallab, ja: üks tõteggia on omma palga wäärt. 1 Tim. 5, 17. 18. Luf. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks, kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd tegewad, ja teie üllewaatjad on Issanda sees, ja teid maenitfewad; ja et teie wõttate neid üpris wägga armsaste piddada nende tö parrast. Piddage rahho isfetestis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhatajad ja wõtte nende sanna, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda römoga tewad, ja ei mitte õhkades; sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kohhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel keigeüllem melewald on; sest ülleamad ex olle muido kui Jummalast; agga kes ülleamad on, need on Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto panneb, se panneb Jummalaga seädmisesse wasto: agga kes wastopannewad, need saatwad isseenneeste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna moõka ilmaasjata; sest temma on Jummalaga tener, kättemaksja, nuhhelda sedda, kes kurja teeb. Rom. 13, 1. 2. 4.

Üllamatte Fohhus ülle matte wasto.

Andke Keistile, mis Keistri fohhus, ja Jummalale, mis Jummalale fohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allahoidate, ei mitte ütspäinis nihtlusse, waid ka süddame tunnistusse pärrast. Sepärrast makske ka maks; sest nemmad on Jummalale sullased, kes otse se eest murret kandwad. Siis tasuge nüüd keitile, mis teie fohhus on; maks, kellele maks, tollirahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulles anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige essite, et peab tehtama pallumissi, palwesid, pallumissi teiste eest, ja tännamissi keitide innimeste eest, tunningatte ja keitide eest, kellel keigeüllem melewald on, et meie rahholist ja tassast ello woikfime ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalale meie õnnisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tullela nende mele, et nemmad wiirstide, ja ülle matte wasto allandikkud on, nende sanna wõtward kuulda, ja keige hea teuse walmis on. Tit. 3, 1.

Seitke ennast keige innimeste seadmissse alla, Issanda pärrast, olgo tunninga kui üllema alla, ellit pealikutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, furjateggiattele kül nihtlusseks, agga heateggiattele titusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbiellorahwa Fohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke naesterahwale kui nödrama asijale au, nenda

kui neile, kes ka armo ello pärriad on, et teie palwesid ärra ei keelta. 1 Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage omma naesed, ja ärge sage wihasseks nende wasto. Koloss. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna, kui Issanda sanna, nenda kui Sara Abbraami sanna wöttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardate. Ewes. 5, 22. 1 Peetr. 3, 1. 6.

Laste Wannematte Fohhus.

Issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid karistamisses ja Issanda maenitsemisses. Ewes. 6, 4. Koloss. 3, 21.

Laste Fohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Issanda sees, sest se on õige. Auusta omma issa ja emma: (se on esimenne kässofanna tootussega:) et sinu kässo woiks hästi täia, ja sinna woiksid kaua ellada Ma peal. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perrewannematte Fohhus.

Issandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja fohhus on, ja jätke ahwardamist mahha, ja teadke, et ka teil ennestel Issand taewas on, ja temma ei pea enam luggu ühhest kui teisest. Ewes. 6, 9. Koloss. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, päiliste ja teoliste fohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie issandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega,

omma süddame waggadusēs, nenda kui Kristusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse süllased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Issandat teniwad, ja mitte inimesi, ja teädke, mis head kegi ial saab teinud, sedda temma saab Issanda käest, olgo süllane ehk wabbat innimenne. Ewef. 6, 5. 6. 7. 8. Kolosf. 3, 22.

Nore rahwa fohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikud, agga keit olge teine teise wasto allandikud, ja ehhitage ennast seestpidi allandikto melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkuile annab temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggewa käre alla, et temma teid woiks üllendada õigel aial. 1 Peetr. 5, 5. 6.

Lesknaeste fohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja üfti järrele jäänud, se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumiste ja palwette siise õõd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim. 5, 5. 6.

Iggauhhe ristiinnimesse fohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isseennast. Sellesinnatse sanna siise on keit käsud ühte pandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keitide innimeste cest. 1 Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on keit asjad maias hääd.

